

HEIMURIN Á FØROYSKUM ENDURSKOÐAST

FÁAR **BØKUR** HAVA VERIÐ SO NÓGV **UMRØDDAR** SUM **HEIMSATLASIÐ**, IÐ FØROYA SKÚLABÓKAGRUNNUR GAV ÚT Í **1993**. NØVN SUM KILI, SIKILOY OG **BORGUNDARHÓLMUR** FULLU MONGUM FYRI BRÓSTIÐ, MEN **HEIMSATLASIÐ** ER SELT Í **11.000** EINTØKUM SÍÐAN TÁ. NÚ GER FØROYA SKÚLABÓKAGRUNNUR NÝTT **ATLAS** OG VIL HAVA **FÓLK** AT SIGA SÍNA HUGSAN UM **MÁLIÐ**. – EINI 6-8 NØVN HAVA VERIÐ NEVND SUM ÓHEPPIN Í **HEIMSATLASINUM**. MEN TAÐ MESTA Í TÍ VAR **GOTT**, OG NÚ **ENDURSKOÐA** VIT TAÐ, SIGUR **NIELS PETERSEN**, STJÓRI Á SKÚLABÓKAGRUNNINUM

HEIMSATLAS

Uni Arge
uniarge@gmail.com

Spyr við kaffiborðið, hvussu landið, har Salvador Allende varð rikin frá valdinum í 1973, skal stavast, og tú skalt hoyra málageipan. Onkur langar nevan í borðið og sigur, at tað skal stavast Chile, og onkur annar mót-mælir og krevur, at tað skal stavast Kili. Meira fólk kjakast, kensluligari verða tey, og tá orðadrátturin er liðugur, er ongin semja funnin, og fólk reisast við gron frá borðinum. Kili og Chile standa framvegis steyrrøtt hvørt upp ímóti øðrum.

Eins og við so mongum øðrum spurningum, ið snúgva seg um mál og tjóðskap, hevur verið sera trupult at fáa føroyingar at semjast, síðan Heimsatlasíð hjá Føroya Skúlabókagrunni kom út fyri 17 árum síðan. Heimsatlasíð var søguligt, tá tað kom, tí ongantíð áður var atlas við heimsins landanøvnum og plássum givið út á føroyskum. Frammanundan høvdu føroyingar sitið og terpað landafrøði við donskum og enskum bókum. Chile var Chile, Litauen var Litauen, og Bulgarien æt Bulgarien.

Føroya Skúlabókagrunni var greitt í 1993, at Heimsatlasíð kundi fara at elva til orðadrátt, ikki minst tí fólk vóru so von at siggja flestu av heimsins landanøvnum við danskari og

enskari stavseting. Tá so eitt nú Chile var vorðið Kili, kendu fleiri tað sum, at kenda orðamyndin var skeiklað. Nólsoyggin líktist bráðliga Stóru Dímun, og soleiðis átti tað ikki at vera. Fleiri avsøgdu Kili og kravdu at fáa Chile aftur, og síðan hava andstøðingar til almenna atlasíð mangan speirikið tað í lesarabrøvum.

Tey ungu nøgd

Um ørindini hjá andstøðingunum vóru, at Heimsatlasíð skuldi endurskoðast, fáa teir loksins sín vilja, tí Føroya Skúlabókagrunnur er nú í ferð við at gera nýtt føroyskt atlas. Atlasíð verður ætlandi liðugt um tvey ár, sigur Niels Petersen, stjóri á Føroya Skúlabókagrunni. Arbeiðið er liður í eini ætlan at gera umfatandi undirvísingartilfar í landafrøði. Royndirnar síðan 1993 hava víst, at fólk hava greiðar meiningar um spurningin, og tí hevur Skúlabókagrunnurin í seinastuni eggjað fólk til at siga sína hugsan um arbeiðið, m.a. á fundi í Miðlahúsinum mikukvöldið.

– Tá vit gjørdur Heimsatlasíð í 1993, var ongin stovnur at gera landafrøðiliga fakmálið. Tí var neyðugt, at grunnurin sjálvur, málfolkuttanifrá og Málnevndin gingu saman um at gera atlasíð. Sjálvur hevði eg sum ritstjóri endaligu ábyrgdina av arbeiðinum, og hóast nógur hevur verið funnist at eini 6-8 orðum í atlasinum, haldi eg, at tað var sera væl eydnað, og unga

ætтарliðið í skúlunum hevur tikið væl ímóti tí. Eldra ættarliðið hevur havt eitt sindur verri við at góðtaka summi orð í atlasinum, sigur Niels Petersen.

Tá hann verður spurdur, um atfinningarnar, ið hava verið frammi ímóti Heimsatlasinum, verða tiknar til eftirtektar, nú nýtt atlas verður gjørt, svarar hann ikki greitt, og tað ger Birgir Kruse, ritstjóri, heldur ikki. Teir vilja fyrst og fremst hava almenningin at siga sína hugsan. Men spyrst tú teir nærri um orð sum Sikiloy, Borgundarhólm, Høvdastað, Grønhøvdaoyggjar og Fjón, hómast ein møguleiki fyri, at hesi orð kunnu verða endurskoðað og broytt.

– Nógur hevur verið gjørt burtur úr orðum sum hesum, og tónin hevur ofta verið rættiliga happandi. Eitt nú er Heimsatlasíð lagt undir at hava doypt London til Lundunarborg og hava gjørt Cape Cod til Toskarhøvda. Eisini hevur Heimsatlasíð fingið skyldina fyri at kalla Roskilde fyri Róarkeldu. Men hetta hevur bara verið speikt skemt og er ongantíð hent. Nú verður nýtt atlas gjørt, og í tí sambandi endurskoða vit so verandi atlas, sigur Birgir Kruse og minnir eins og Niels Petersen á tað góða, sum kom burtur úr Heimsatlasinum.

Málsligur hevdsrættur

Í hesum sambandi vísa teir á, at tilsamans 7.000 orð eru í Heimsatlas-

inum, men at orðadráttur hevur verið í 17 ár um tey somu 6-8 orðini.

Eisini vísa teir á kortið á síðu 14 og 15 í Heimsatlasinum, sum avmyndar havleiðirnar kring Føroyar. Lúsabanki hevur har fingið navnið Ytstibanki, Bill Baileybanki eitur Ytribanki, og Rockall eitur Rokkurin. Eisini verða nøvn sum Íslandsryggur og Hetlandsrenna nevnd. Hesi nøvn vóru ikki skrivað í nakað atlas, áðrenn Heimsatlasíð kom, og tá føroyska samráðingarnevndin, ið samráddist um landgrunsmarkið við bretar í nitiárunum, sá kortið, ongaði hon sær tað og brúkti føroysku heitini ímóti bretum í samráðingunum.

– Samráðingarevndin vísti á, at føroyingar høvdu føroysk heiti fyri hesi støð, og at vit á tann hátt høvdu hevdsrætt yvir teimum. Hetta vísir, at nakað so týðningarmikið sum hevdsrættur eisini hongur uppi í tí at gera kort og geva plássum nøvn. Ein upptekning á sama korti í Heimsatlasinum vísir, at føroyska sjómarkið er 276.000 ferkilometrar. Til samanberingar er danska sjómarkið 166.000 ferkilometrar, sigur Niels Petersen, ið seinni frætti frá føroysku samráðingarfólkunum, at Heimsatlasíð ávirkaði samráðingarnar við bretar.

Navnagáva á landøkjum er eitt gamalt politiskt amboð til tess at kunna krevja rættin til økini, og tí ber hetta amboðið við sær ikki sørt av imperialistiskum undirtónum. Eitt